

גר תושב

1. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף סד עמוד ב

איזהו גר תושב? כל שקיבל עליו בפני ג' חברים שלא לעבוד עבודת כוכבים, דברי ר"מ; וחכ"א: כל שקיבל עליו שבע מצות שקבלו עליהם בני נח; אחרים אומרים: אלו לא באו לכלל גר תושב, אלא איזהו גר תושב? זה גר אוכל נבילות שקבל עליו לקיים כל מצות האמורות בתורה חוץ מאיסור נבילות

2. רש"י מסכת גיטין דף נז עמוד ב

גר תושב היה - שלא קיבל עליו שאר מצות אלא ע"ז שנאמר כי לא יעשה עוד עבדך וגוי (מ"ב ה)

3. רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יד הלכה ז - ח

ז - אי זה הוא גר תושב זה עכו"ם שקיבל עליו שלא יעבוד כו"ם עם שאר המצות שנצטוו בני נח ולא מל ולא טבל ה"ז מקבלין אותו והוא מחסידי אומות העולם, ולמה נקרא שמו תושב לפי שמוותר לנו להושיבו בינינו בארץ ישראל כמו שביארנו בהלכות עכו"ם.
ח - ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג, אבל בזמן הזה אפילו קיבל עליו כל התורה כולה חוץ מדקדוק אחד אין מקבלין אותו. +/השגת הראב"ד/ אלא בזמן שהיובל נוהג וכו'. כתב הראב"ד ז"ל /א"א/ דעת זה המחבר שתום וחתום ולא פירש מהו אין מקבלין גר תושב אלא בזמן שיובל נוהג ומה הן מצות גר תושב והוא שאין מושיבין אותו בתוך העיר דדרשינן בספרי עמך ישב ולא בעיר עצמה ומצוה להחיותו דכתיב וחי אחיך עמך וקונה עבד עברי כעכו"ם ואלה הדינים שאינם נוהגים בו אלא בזמן שהיובל נוהג יש מהן שהוא להקל עליו ויש מהן להחמיר עליו שבזמן שאין היובל נוהג יושב אפילו בעיר עצמה שאין קדושת הארץ עליה כשהיתה וקונה ע"ע עד זמן שירצה שאין זמן מיוחד ואלו להקל עליו אבל אין אנו מצווים להחיותו זהו להחמיר עליו וקרוב הדבר להיות מן הטעם כי בזמן היובל היו שומטין והיה יכול להתפרנס שלא בטורח צבור ועכשיו אינו יכול מעתה מקיימין מי שהתנה שלא למול ושלא לטבול כמה שירצה בכל זמן עכ"ל. +

4. שולחן ערוך יורה דעה סימן קכד סעיף ב

גר תושב, דהיינו שקבל עליו שבע מצות, וכן גר שמל ולא טבל, מגען אוסר בשתייה. הגה: וכל זמן שלא טבל כראוי, מקרי לא טבל (ר"ן פ' השוכר והגהות מרדכי דיבמות). ויש מקילין אפילו במגע גר תושב (טור בשם הרא"ש), אבל יין שלו ודאי אסור (ב"י).

5. בית הבחירה למאירי מסכת עבודה זרה סד:

אע"פ שלענין זה כל שנודע שאינו עובד ע"ז נקרא גר תושב לענין מצוה להחיותו לא נקרא גר תושב עד שיקבל עליו בפני שלשה שבע מצות אע"פ שלא מל ולא טבל שסתם גר תושב בקיום שבע מצות הוא כמו שאמרו בפרק שני ארונה גר תושב היה כלומר ולא נחשד על הרביעה שהרי בכלל שבע מצות היא וכן פסקוה גדולי המחברים אף לענין זה ר"ל לענין יין נסך ואין נראה כן ושם תושב הוא על שם שאנו יכולים להשיבו בינינו בארץ ישראל ויש פוסקין שהוא גר אוכל נבילות לתאבון ופי' בה גדולי הרבנים שמקיימין כל המצות וגדולים המפרשים פירשו שאינו נזהר על חיובי לאוין שלא יעבור עליהם בשעת יצרו אבל נזהר הוא על חיובי כרתות והדברים נראין כדעת ראשון וכדברי חכמים שהם רבים:

6. תלמוד בבלי מסכת כריתות דף ט עמוד א

ואיכא דמתני לה על הדא, דת"ר: גר תושב מותר לעשות מלאכה בשבת לעצמו כישראל בחולו של מועד; ר"ע אומר: כישראל ביי"ט; ר' יוסי אומר: גר תושב עושה בשבת לעצמו כישראל בחול; רש"י: אחד גר תושב ואחד [עובד כוכבים] עבד ואמה התושבים, עושין מלאכה בשבת לעצמן כישראל בחול.

7. רבינו גירשום כריתות על דף ט. [בדפוסים ישנים זה מופיע בדף י:]

שיש בו מקצת גרות...

8. שיטה מקובצת שם

גר תושב שקבל עליו שבע מצות ולא שבת, מ"מ החמירו בו שלא יעשה מלאכה לאחרים...

9. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף מח עמוד ב

וינפש בן אמתך - בעבד ערל הכתוב מדבר, אתה אומר: בעבד ערל, או אינו אלא בעבד מהול? כשהוא אומר: +דברים ה'+ למען ינוח עבדך ואמתך כמון - הרי עבד מהול אמור, הא מה אני מקיים וינפש בן אמתך? בעבד ערל. והגר - זה גר תושב, אתה אומר: זה גר תושב, או אינו אלא גר צדק? כשהוא אומר: וגרך אשר בשערך - הרי גר צדק אמור, הא מה אני מקיים והגר? זה גר תושב.

10. תוספות מסכת יבמות דף מח עמוד ב

זה גר תושב - פירש בקונטרס שקבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים ומחלל שבת כעובד עבודת כוכבים וקשה דאם כן נפשי להו משבע מצות ובמסכת ע"ז (דף סד:) משמע דבשבע מצות שקבלו בני נח איקרי גר תושב ועוד דבפרק ארבע מיתות (סנהדרין דף נח:) אמרי' דעובד כוכבים ששבת חייב מיתה אפילו בחול כל שכן בשבת ובפרק ד' מחוסרי כפרה (כריתות דף ט. ושם) קאמר ר"ע דגר תושב אין מוזהר על השבת ונראה דהכא בעושה מלאכה לצורך ישראל דומיא דוינפש בן אמתך.

11. מאירי יבמות מח:

ומכל מקום גדולי המגיהים כתבו שזה שאמרו אין מקבלין גר תושב אלא בזמן היובל פירושו שאין לו דין גר תושב ובקצת דברים להחמיר ובקצת דברים להקל להחמיר שגר תושב אע"פ שמוותר להושיבו בארץ ישראל אחר שפסקה עבודת האלילים ממנו והוא הוא שקרוי תושב מכל מקום דוקא בתחום העיר אבל בעיר עצמה לא דדרשינן בספרי עמך ישב ולא בעיר עצמה ובזמן שאין יובל אפילו בעיר עצמה וכן גר תושב שמצוה להחיותו דוקא בזמן יובל שהיו שם שמטין ויובלות ויכולין לפרנסו שלא בטורח צבור אבל לענין קבלתו מקבלין אותו בכל זמן ועקר הדברים שזו של ספרי דחוויה וכל שמקבלן אותו יושב אף בתוך העיר ומצוה להחיותו אלא שבזמן שאין יובל אין הארץ במלואה ואין נשענין על בינתנו לקבל גר לחצאין וכל שמשיהן את העבד ומתגלגלין עמו משהין אותו אף בארץ ישראל ואף בעיר הסמוכה לספר:

12. רמב"ם הלכות מלכים פרק ח הלכה י - יא

משה רבינו לא הנחיל התורה והמצות אלא לישראל, שנאמר מורשה קהלת יעקב, ולכל הרוצה להתגייר משאר האומות, שנאמר ככם כגר, אבל מי שלא רצה אין כופין אותו לקבל תורה ומצות, וכן צוה משה רבינו מפי הגבורה לכופ את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח,

וכל מי שלא יקבל יהרג, והמקבל אותם הוא הנקרא גר תושב בכל מקום וצריך לקבל עליו בפני שלשה חברים, וכל המקבל עליו למול ועברו עליו שנים עשר חדש ולא מל הרי זה כמן האומות.
יא - כל המקבל שבע מצות וזוהר לעשותן הרי זה מחסידי אומות העולם, ויש לו חלק לעולם הבא, והוא שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן, אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב ואינו מחסידי אומות העולם ולא [ויש גורסים אלא] מחכמיהם.

13. תלמוד בבלי מסכת ערכין דף כט עמוד א

אין גר תושב נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג, אמר רב ביבי: מ"ט? אתיא טוב טוב, כתיב הכא: +דברים ט"ו+ כי טוב לו עמך, וכתיב התם: +דברים כ"ג+ בטוב לו לא תוננו!

14. רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יב הלכה ה

...והבא על בת גר תושב אין הקנאין פוגעים בו אבל מכין אותו מכת מרדות.

15. תלמוד בבלי מסכת מכות דף ט עמוד א

חוץ מעל ידי גר תושב וכו'. אלמא גר תושב עובד כוכבים הוא, אימא סיפא: גר תושב גולה ע"י גר תושב! אמר רב כהנא, לא קשיא: כאן בגר תושב שהרג גר תושב, כאן בגר תושב שהרג ישראל. איכא דרמי קראי אהדדי, כתיב: +במדבר ל"ה+ לבני ישראל ולגר ולתושב בתוכם תהיינה שש הערים, וכתיב: +במדבר ל"ה+ והיו לכם הערים למקלט, לכם - ולא לגרים! אמר רב כהנא, ל"ק: כאן בגר תושב שהרג ישראל, כאן בגר תושב שהרג גר תושב.

16. תורת הבית הארוך בית ה שער ד

תניא בפרק השוכר שבע"א איזהו גר תושב כל שקבל עליו בפני שלשה שלא לעבוד ע"ג דברי ר' מאיר וחכמים אומרים כל שקבל עליו שבע מצות בני נח ואחרים אומרים אלו ואלו לא באו לכלל גר דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי אלא איזהו גר תושב ר' יהודה אומר זה גר אוכל נבילות.

17. ביאור הלכה סימן שד

כתבי כ"ז התבוננתי שאפשר לקיים דבריו דס"ל להמ"א ג"כ דאינו בר ישראל כלל ובכלל גר תושב הוא והכל כאשר כתבנו אלא דס"ל דגר תושב גופא אם רצה לקבל עליו בעת תחלת גירותו עוד מצות מלבד השבע ג"כ חלה קבלתו שמחוייב אח"כ לקיים אלא דמה דנקטו שבע רבותא אשמועינן דאף ששבע מצות מחוייב לקיים כל בן נח ומאי רבותייהו אפ"ה חלה הקבלה ובכלל גר תושב הוא לענין שמצווין להחיותו וכ"ש אם קבל עליו יתר מצות בודאי מהני ולא תקשה ע"ז דאיך ישמור שבת והלא גר תושב ג"כ אסור לשמור שבת כדמוכח ביבמות מ"ח ע"ב בתוד"ה זה גר וכו' דזהו בסתם גר תושב שלא קבל עליו רק שבע מצות כנהוג וא"כ הוא לענין שאר מצות כא"י גמור משא"כ כשקבל עליו עוד מצות בתחלת גירותו ובכללם היה ג"כ שבת בודאי יכול לקיימם ומחוייב לקיימם ומה דאיתא בבכורות דא"י שרצה לקבל כל התורה חוץ מד"א אין מקבלין אותו היינו לענין לעשותו ישראל גמור אבל לא לענין גר תושב. וקצת סמך מצאתי לדברי המ"א ממה דאיתא בע"ג דף ס"ד ע"ב איזהו גר תושב דחכמים אומרים כל שקיבל עליו שבע מצות בני נח ואחרים אומרים כל שקיבל עליו כל המצות חוץ מאיסור נבילות אלמא דלאחרים בודאי חלה קבלתו על כל המצות [ומ"מ איננו בכלל ישראל כיון ששייר דבר אחד וכמו שכתבנו למעלה] וה"ה דלחכמים אם קיבל חלה הקבלה דכל דאיכא למעט בפלוגתא טפי עדיף זהו הנלע"ד בישוב דבריו:

18. כסף משנה הלכות מלכים פרק ו הלכה ד

אבל שבעה עממין ועמלק וכו'. כתב הראב"ד זה שיבוש אלא שיכול לומר השלימו לקבל המצות עכ"ל. טעמו לומר שבעה עממין ועמלק אף ע"פ שהשלימו ורצו לקבל עליהם מס ועבדות הורגין אותם. אלא שאפשר לטעון בעד רבינו ולומר שבכלל השלימו הוא קבלת שבע מצות שאם קבלו עליהם שבע מצות הרי יצאו מכלל שבעה עממין ומכלל עמלק והרי הם כבני נח הכשרים:

19. רמב"ם הלכות מלכים פרק ט הלכה א

על ששה דברים נצטווה אדם הראשון: על ע"ז, ועל ברכת השם, ועל שפיכות דמים, ועל גילוי עריות, ועל הגזל, ועל הדינים, אע"פ שכולן הן קבלה בידיו ממש רבינו, והדעת נוטה להן, מכלל דברי תורה יראה שעל אלו נצטווה, הוסיף לנח אבר מן החי שנאמר אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו, נמצאו שבע מצות, וכן היה הדבר בכל העולם עד אברהם, בא אברהם ונצטווה יתר על אלו במילה, והוא התפלל שחרית, ויצחק הפריש מעשר והוסיף תפלה אחרת לפנות היום, ויעקב הוסיף גיד הנשה והתפלל ערבית, ובמצרים נצטווה עמרם במצות יתירות, עד שבא משה רבינו ונשלמה תורה על ידו.

20. פירוש המשנה לרמב"ם מסכת חולין פרק ז

[ו] לדעת ר' יהודה האוכל כזית מגיד הנשה של בהמה טמאה חייב שתי מלקיות משום בהמה טמאה ומשום גיד הנשה. ואין הלכה כר' יהודה. ושים לבך לכלל הגדול הזה המובא במשנה זו והוא אמרם מסיני נאסר, והוא, שאתה צריך לדעת שכל מה שאנו נזהרים ממנו או עושים אותו היום אין אנו עושים זאת אלא מפני צווי ה' על ידי משה, לא מפני שה' צוה בכך לנביאים שקדמוהו, דוגמא לכך, אין אנו אוכלים אבר מן החי לא מפני שה' אסר על בני נח אבר מן החי, אלא מפני שמה אסר עלינו אבר מן החי במה שנצטווה בסיני שישאר אבר מן החי אסור. וכן אין אנו מלים בגלל שאברהם מל את עצמו ואנשי ביתו, אלא מפני שה' צונו על ידי משה להמול כמו שמל אברהם עליו השלום, וכן גיד הנשה אין אנו נמשכים בו אחרי אסור יעקב אבינו אלא צווי משה רבינו, הלא תראה אמרם שש מאות ושלש עשרה מצות נאמרו לו למשה בסיני, וכל אלה מכלל המצות.

21. ריטב"א מכות ט.

אלמא גר תושב כותי הוא. ג' לשונות נאמרו בכותים, גר תושב וכן נח וכותי, גר תושב הוא שקבל בב"ד של ישראל לקיים שבע מצות שנצטוו בני נח כדאיתא בע"ז (ס"ד ב') וכזה מותר להתיישב בינינו ולזה נקרא תושב, וכיון שקיבלן בב"ד הוא נקרא בשבע מצות אלו מצווה ועושה, וכי הא אנו מצווין להחיותו כדכתיב וחי (אחיד) עמך (ויקרא כ"ה ל"ה), ואין צריך לומר שאסור לנו לגרום לו שום קטלא וכל שכן להורידו לבור, וכן נח הוא שלא קבלם בב"ד אלא דקים לן שמקיים אותם מעצמו והוא נדון בהם כמי שאינו מצווה ועושה מדכתיב עמד וימדד ארץ ראה ויתר גוים כדאיתא בב"ק (ל"ח ב') וע"ז (ס"ד ב'), וכי הא אין אנו מצווין להחיותו וגם אין לנו להורידו בידים ולא לגרום בו שום קטלא כיון דסוף סוף עושה אותם שאף שאינו מצווה ועושה שכן יש לו קצת כדאיתא התם, וסתם כותי הוא שאינו זהיר לקיים שבע מצות, וכי הא מותר להורידו לבור במקום דליכא איבה או לגרום לו הריגה כל היכא דנקיט שום עילה כדאיתא בע"ז (כ"ז ב') וכדפרישנא התם גבי הכותים לא מעלין ולא מורדין כלומר במקום איבה.